

Regeringens proposition

1989/90: 144

om räntebidrag och bostadsbidrag för år
1991, m. m.

Prop.
1989/90: 144

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 5 april 1990.

På regeringens vägnar

Odd Engström

Ulf Lönnqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas räntebidrag och bostadsbidrag för år 1991 samt förvärvsstöd för flerbarnsfamiljer för köp av egnahem. Vidare begärs anslag till Räntebidrag m. m. för budgetåret 1990/91.

För att förbättra neutraliteten i fråga om kapitalutgifter med hänsyn till skattereformen föreslås räntebidragsbegränsningar för hyres- och bostadsrättshus för år 1991.

För bidragsåret 1991 föreslås att bostadsbidrag till hushåll med barn lämnas inom väsentligt vidgade bostadskostnadsgränser. I fråga om bostadsrättslägenheter får räntekostnaden för vissa lån som tagits upp för förvärvet inräknas i bostadskostnaden.

Bostadsbidrag föreslås även för andra hushåll utan barn än ungdomshushåll.

Det försöksvis införda statliga behovsprövade stödet till flerbarnsfamiljer för köp av egnahem föreslås bli kvar. Stöd lämnas dock inte i den del köpskillingen kan täckas av överskottet från en försäljning av familjens förra bostad.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1988: 786) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 1, 7, 9, 10, 14, 15, 19, 20 och 21 §§ lagen (1988: 786) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Inledande bestämmelser

1 §

Varje kommun skall enligt bestämmelserna i denna lag lämna bostadsbidrag till barnfamiljer och till *vissa* hushåll utan barn. Kommunerna har rätt till statsbidrag till sina kostnader.

Varje kommun skall enligt bestämmelserna i denna lag lämna bostadsbidrag till barnfamiljer och till hushåll utan barn. Kommunerna har rätt till statsbidrag till sina kostnader.

Bidragsberättigade familjer och hushåll

Hushåll utan barn

7 §

Bostadsbidrag lämnas till den som

1. har fyllt 18 år *men inte är äldre än 28 år*,
2. är kyrkobokförd inom kommunen och
3. där bor i en bostad som *han* äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt.

Bidrag lämnas till utgången av det kalenderår då bidragsökanden eller dennes make fyller 28 år.

Närmare föreskrifter om vad som gäller när bostaden utgör en del av uppåtarens egen bostad, hyrs i andra hand eller är en gruppboad för flera hushåll, meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Bostadsbidrag lämnas till den som

1. har fyllt 18 år,
2. är kyrkobokförd inom kommunen och
3. där bor i en bostad som *denne* äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt.

Inkomstens och förmögenhetens betydelse

Earnfamiljer

9 §

Bostadsbidrag lämnas med lägst det bidragsbelopp som *kan beräknas enligt* 19 och 20 §§, om den bidragsgrundande inkomsten inte överstiger 63 000 kronor. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre, skall bidragsbeloppet

Bostadsbidrag lämnas med lägst det bidragsbelopp som *följer av* 19 och 20 §§, om den bidragsgrundande inkomsten inte överstiger 81 000 kronor. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre, skall bidragsbeloppet minskas med 20

minskas med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

procent av den överskjutande inkomsten.

10 §

Med bidragsgrundande inkomst avses bidragssökandens sammanräknade inkomst enligt taxeringen till statlig inkomstskatt året före bidragsåret med de tillägg som följer av 11–13 §§. I fråga om makar skall bådas sammanräknade inkomst enligt taxeringen räknas in i den bidragsgrundande inkomsten.

Bidragets storlek skall bestämmas med hänsyn till en beräknad inkomst för bidragsåret om

1. det inte finns några uppgifter från taxeringen eller

2. inkomsterna av förvärvsarbete har ändrats väsentligt i förhållande till motsvarande inkomster enligt taxeringen till statlig inkomstskatt året före bidragsåret och det står klart att inkomständringen kommer att bestå under bidragsåret.

Har inkomsten av förvärvsarbete ändrats väsentligt i förhållande till motsvarande inkomst enligt taxeringen till statlig inkomstskatt året före bidragsåret och står det klart att inkomständringen kommer att bestå under bidragsåret, skall den bidragsgrundande inkomsten dock ändras i motsvarande mån.

Om det inte finns några uppgifter från taxeringen, skall bidragets storlek bestämmas med hänsyn till en beräknad inkomst för bidragsåret.

Hushåll utan barn

14 §

Bostadsbidrag lämnas med lägst det bidragsbelopp som kan beräknas enligt 21 §, om den bidragsgrundande inkomsten inte överstiger 27 000 kronor för en ensamboende och 38 000 kronor för makar. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre, skall bidragsbeloppet minskas med en tredjedel av den överskjutande inkomsten.

Är bidragssökanden och dennes make under bidragsåret under 29 år lämnas bostadsbidrag med lägst det belopp som följer av 21 §, om den bidragsgrundande inkomsten inte överstiger 31 000 kronor för en ensamboende och 44 000 kronor för makar. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre, skall bidragsbeloppet minskas med en tredjedel av den överskjutande inkomsten.

Har bidragssökanden eller dennes make fyllt 29 år eller uppnår någon av dem denna ålder under bidragsåret lämnas bostadsbidrag med lägst det bidragsbelopp som följer av 21 §, om den bidragsgrundande inkomsten inte överstiger 66 000 kronor. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre, skall bidragsbeloppet minskas med 10 procent av den överskjutande inkomsten.

Har bidragssökanden rätt till bostadsbidrag enligt första stycket

lämnas bidrag enligt andra stycket, om sökanden begär det och det är förmånligare för denne.

15 §

Med bidragsgrundande inkomst avses bidragssökandens sammanräknade inkomst enligt taxeringen till statlig inkomstskatt året före bidragsåret med det tillägg som följer av 16 §. I fråga om makar skall bådvas sammanräknade inkomst enligt taxeringen räknas in i den bidragsgrundande inkomsten.

Bidragets storlek skall bestämmas med hänsyn till en beräknad inkomst för bidragsåret om

1. det inte finns några uppgifter från taxeringen eller

2. inkomsterna har ändrats väsentligt i förhållande till de inkomster som avses i första stycket.

Har inkomsten av förvärvsarbete ändrats väsentligt i förhållande till motsvarande inkomst enligt taxeringen till statlig inkomstskatt året före bidragsåret, skall den bidragsgrundande inkomsten dock ändras i motsvarande mån.

Om det inte finns några uppgifter från taxeringen, skall bidragets storlek bestämmas med hänsyn till en beräknad inkomst för bidragsåret.

Bostadsbidragets belopp*Barnfamiljer*

19 §

Bostadsbidrag lämnas månadsvis
1. med 265 kronor för familjer med ett barn,

530 kronor för familjer med två barn,

795 kronor för familjer med tre barn,

660 kronor för familjer med fyra barn,

265 kronor för familjer med fem eller flera barn, samt

2. med 80 procent av den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 000 kronor men inte

2 400 kronor för familjer med ett eller två barn,

2 600 kronor för familjer med tre eller fyra barn,

3 125 kronor för familjer med fem eller flera barn.

Om bostadskostnaden överstiger de belopp som anges i första stycket

Bostadsbidrag lämnas månadsvis

1. med 1 000 kronor samt

2. med 75 procent av den del av bostadskostnaden per månad som för

familjer med ett barn överstiger 1 800 kronor men inte 2 400 kronor,

familjer med två barn överstiger 1 500 kronor men inte 2 800 kronor,

familjer med tre eller flera barn överstiger 1 200 kronor men inte 3 200 kronor.

Om bostadskostnaden överstiger de belopp som anges i första stycket

2, lämnas bostadsbidrag med 60 procent av den överskjutande bostadskostnaden per månad upp till 2 600 kronor för familjer med ett barn,

2 900 kronor för familjer med två barn,

3 200 kronor för familjer med tre barn,

3 500 kronor för familjer med fyra barn,

3 800 kronor för familjer med fem eller flera barn.

Högre bostadskostnad än som anges i andra stycket får beaktas, om bidragssökanden eller någon medlem av dennes familj är handikappad och socialnämnden har tillstyrkt att bidrag lämnas för en högre kostnad.

Närmare föreskrifter om beräkningen av bostadskostnadens storlek meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

20 §

Bostadsbidrag enligt 19 § första stycket 1 lämnas endast *för* barn som avses i 3 § första stycket 1 och 2. Om föräldrarna inte bor tillsammans men har gemensam vårdnad om barnet, skall bidraget tillfalla den av föräldrarna som barnet är kyrkobokfört hos.

Om föräldern har fyllt 18 år men inte är äldre än 28 år och inte får bidrag enligt första stycket, skall bidrag enligt 19 § första stycket 2 beräknas på den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 700 kronor. Vad som nu har föreskrivits gäller dock inte i fråga om den som får studiemedel.

Bidrag enligt 19 § första stycket 2 och andra stycket samma paragraf får lämnas endast till den som bor i en bostad som han äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt.

Närmare föreskrifter om vad som gäller när bostaden utgör en del av upplåtarens egen bostad, hyrs i andra hand eller är en gruppbofastad för flera familjer meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

2, lämnas bostadsbidrag med 50 procent av den överskjutande bostadskostnaden per månad upp till 3 500 kronor för familjer med ett barn,

4 000 kronor för familjer med två barn,

4 500 kronor för familjer med tre eller flera barn.

Bostadsbidrag enligt 19 § första stycket 1 lämnas endast *till familjer med* barn som avses i 3 § första stycket 1 och 2. Om föräldrarna inte bor tillsammans men har gemensam vårdnad om barnet, skall bidraget tillfalla den av föräldrarna som barnet är kyrkobokfört hos.

Är föräldern under bidragsåret under 29 år och får denne inte bidrag enligt första stycket, skall bidrag enligt 19 § första stycket 2 beräknas på den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 800 kronor eller för den som får studiemedel 1 500 kronor.

Hushåll utan barn

21 §

Bostadsbidrag lämnas med 80 procent av den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 700 kronor men inte 1 900 kronor för ensamboende och 2 400 kronor för makar. För hushåll där någon får studiemedel lämnas bostadsbidrag dock endast för den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 200 kronor.

Högre bostadskostnad än som anges i första stycket får beaktas, om bidragssökanden eller dennes make är handikappad och socialnämnden har tillstyrkt att bidrag lämnas för en högre kostnad.

Närmare föreskrifter om beräkningen av bostadskostnadens storlek meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Är bidragssökanden och dennes make under bidragsåret under 29 år, lämnas bostadsbidrag med 75 procent av den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 800 kronor men inte 2 300 kronor för ensamboende och 2 900 kronor för makar. För hushåll där någon får studiemedel lämnas bostadsbidrag dock endast för den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 500 kronor.

Har den bidragssökande eller dennes make under bidragsåret fyllt 29 år eller uppnår någon av dem denna ålder under bidragsåret, lämnas bostadsbidrag med 30 procent av den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 600 kronor men inte 3 500 kronor.

Högre bostadskostnad än som anges i första eller andra stycket får beaktas, om bidragssökanden eller dennes make är handikappad och socialnämnden har tillstyrkt att bidrag lämnas för en högre kostnad.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1990 och tillämpas såvitt gäller 10 och 15 §§ i fråga om bostadsbidrag som avser tiden efter ikraftträdandet och i övrigt första gången i fråga om bostadsbidrag för år 1991.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträdet den 5 april 1990

Närvarande: statsrådet Engström, ordförande, och statsråden S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Lönnqvist

Proposition om räntebidrag och bostadsbidrag för år 1991, m. m.

1 Inledning

Grunddragen i det finansieringssystem som gäller vid ny- och ombyggnad av bostäder beslutades av riksdagen år 1974. I januari 1989 uppdrog jag åt en utredare inom bostadsdepartementet att allsidigt belysa hur detta finansieringssystem uppfyller de bostadspolitiska målen samt dess fördelningspolitiska effekter. Resultatet redovisades i maj 1989 i rapporten (Ds 1989: 39) Studier av bostadssektorn 1989. Mot bakgrund av denna redovisning och den då pågående översynen av skattesystemet tillkallade jag med stöd av regeringens bemyndigande den 8 juni 1989 en särskild utredare (docenten Bengt Owe Birgersson) för att se över det nuvarande bostadsfinansieringssystemet (dir. 1989: 29). Utredningen, som antog namnet boendekostnadsutredningen, redovisade den 18 september 1989 betänkandet (SOU 1989: 71) Ny bostadsfinansiering.

Betänkandet har remissbehandlats. Jag avser att senare under år 1990 återkomma till regeringen med förslag om en ny bostadsfinansiering. Jag avser att därvid också för år 1991 lägga förslag om ett investeringsbidrag vid ny- och ombyggnad av permanenta bostäder som kompensation för den höjning av mervärdeskatten på byggande, varom förslag tidigare har redovisats (prop. 1989/90: 111).

I det följande kommer jag att behandla räntebidragen för år 1991, boendekostnadsutredningens förslag om bostadsbidrag, förvävsstödet för flerbarnsfamiljer för köp av egnahem, lån m. m. för gatukostnadsersättning och anslag till Räntebidrag m. m. för budgetåret 1990/91.

Till protokollet i detta ärende bör fogas en förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig över boendekostnadsutredningens förslag och en sammanställning av remissyttrandena såvitt gäller bostadsbidrag som *bilaga 1*.

2.1 Inledning

Regeringen har tidigare beslutat (prop. 1989/90: 110) att lämna förslag till riksdagen om ändrade regler för inkomstbeskattningen för år 1991. En effekt av dessa förslag blir att bostadskostnaderna ökar i egna hem. För att inte neutraliteten i fråga om kapitalutgifter skall försämrats mellan upplåtelseformerna bör räntesubventionerna för hyres- och bostadsrättshus begränsas. Räntesubventioner för sådana hus lämnas i huvudsak i två former, dels räntebidrag för ny- och ombyggnad, dels räntestöd för bostadsförbättring.

Räntebidrag för ny- och ombyggnad lämnas med belopp som motsvarar skillnaden mellan en beräknad ränta för bostadslån och underliggande kredit inom låneunderlaget för bostäder och en garanterad ränta för dessa lån. Till den del låneunderlaget enligt anbud eller motsvarande vid nybyggnad av hyres- och bostadsrättshus överstiger 110 % av det schablonberäknade låneunderlaget lämnas räntebidrag för hälften av en beräknad räntekostnad (den s. k. räntebidragstrappan). I dessa fall är låneunderlaget maximerat till 125 % av det schablonberäknade låneunderlaget.

För hyres- och bostadsrättshus lämnas räntebidrag för vissa underhålls-, reparations- och energisparåtgärder med i princip 40 % av beräknade räntekostnader för åtgärden.

2.2 Räntebidrag vid ny- och ombyggnad

Mitt förslag: Den garanterade räntan höjs den 1 januari 1991 för vissa hyres- och bostadsrättshus med räntebidrag enligt nybyggnadslåneförordningen för bostäder (1986: 692), ombyggnadslåneförordningen för bostäder (1986: 693), bostadsfinansieringsförordningen (1974: 946) eller bostadslånekungörelsen (1967: 552).

Skälen för mitt förslag: De förslag till förändringar av inkomstbeskattningen som regeringen tidigare har beslutat om innebär bl. a. att marginalskatterna sänks avsevärt. Det medför bl. a. att hushållens disponibla inkomster ökar men också att underskottsavdragens värde minskar, vilket ökar bostadskostnaderna i egna hem. Av neutralitetsskäl bör därför räntebidragen vid ny- och ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus begränsas. En strävan bör därvid vara att fördela begränsningarna så att pariteten i fråga om kapitalutgifter för hus av olika ålder förbättras. Härvid får beaktas också effekterna av regeringens förslag om ändrade regler för statlig fastighetsskatt, som i fråga om bostadshus bl. a. innebär att fastighetsskatt inte betalas år 1991 för hyreshusenheter färdigställda år 1977 eller senare samt att halv

fastighetsskatt betalas år 1991 för hyreshusenheter färdigställda åren 1973–1976.

Prop. 1989/90: 144

Med dessa utgångspunkter förordar jag, i de fall bostadslånet har betalats ut före utgången av år 1990, att de garanterade räntesatserna för beräkning av räntebidrag för hus färdigställda eller ombyggda under åren 1973–1990 höjs på följande sätt den 1 januari 1991, utöver vad som följer av gällande regler.

Hus färdigställda eller ombyggda år	Höjning av den garanterade räntesatsen, procentenheter
1973–1979	0,90
1980–1987	0,70
1988–1990	0,30

Med hänsyn till kravet på neutralitet mellan upplåtelseformerna bör vidare den garanterade räntan höjas i ärenden i vilka bostadslån för nybyggnad av hyres- och bostadsrättshus betalas ut fr. o. m. den 1 januari 1991. Med utgångspunkt i att den garanterade räntan för egnahem bör vara oförändrad, 4,9 %, bör den garanterade räntan för hyres- och bostadsrättshus bestämmas till 70 % av denna nivå, dvs. 3,4 %. Samma höjning bör göras för sådana ombyggnader av hyres- och bostadsrättshus som nu har samma garanterade ränta som nybyggnad.

Räntebidrag till kostnaden för ränta för lån inom 110–125 % av låneunderlaget för bostäder bör samtidigt med anledning av de förändrade reglerna för inkomstbeskattningen minskas från 50 % till 30 %. Minskningen bör avse alla hus som har sådant räntebidrag.

Regeringens förslag till ändringar av skattesatserna för fastighetsskatt innebär för hyreshusenheter att fastighetsskattesatsen blir enhetlig för alla fastighetsägarkategorier och upplåtelseformer. Om förslaget genomförs, bör den nuvarande skillnaden mellan de garanterade räntesatserna för hyreshus beroende på ägarkategori slopas. Det innebär att den garanterade räntesatsen för hyreshus som ägs av juridisk eller fysisk person som är konventionellt beskattad för inkomst av fastighet – utöver vad som följer av mina förslag i det föregående – bör höjas till samma nivå som gäller för schablonbeskattade företag, dvs. i flertalet fall med 0,25 procentenheter den 1 januari 1991.

2.3 Räntestöd vid förbättring av bostadshus

Mitt förslag: Räntebidrag enligt förordningen (1983: 974) om statligt räntestöd vid förbättring av bostadshus grundas fr. o. m. den 1 januari 1991 på 30 % i stället för 40 % av en på visst sätt beräknad ränta.

Skälen för mitt förslag: För hyres- och bostadsrättshus lämnas räntebidrag för annat underhåll än lägenhetsunderhåll samt för reparationer och energisparåtgärder. Dessa räntebidrag är skattekompenserande, dvs. motsvarar i princip den skatteminskning som en genomsnittlig egnahemsägare skulle få efter avdrag för räntor på lån för motsvarande åtgärder. Om marginalskattesatserna sänks, bör även räntebidragen för bostadsförbättringsåtgärder begränsas. Sådana räntebidrag bör för tiden fr. o. m. den 1 januari 1991 grundas på 30 % av en beräknad ränta.

2.4 Ekonomiska konsekvenser

De förslag i fråga om räntebidrag vid ny- och ombyggnad samt räntestöd vid bostadsförbättring som jag har redovisat leder till att statens utgifter minskar med ca 1 800 milj. kr. år 1991.

Av minskningen avser ca 750 milj. kr. de allmännyttiga bostadsföretagen. Minskningen motsvarar för dem ökade kapitalutgifter på drygt 12 kr./m² år 1991.

3 Bostadsbidragen

3.1 Nuvarande regler samt reformbehov

3.1.1 Gällande regler

Bestämmelser om bostadsbidrag finns i lagen (1988: 786) om bostadsbidrag, lagen (1989: 285) med särskilda bestämmelser om bostadsbidrag för år 1990 samt bostadsbidragsförordningen (1988: 787).

Bostadsbidrag till barnfamiljer består under bidragsåret 1990 av dels ett belopp som beror uteslutande av antalet barn, dels ett belopp som beror även av bostadskostnadens storlek. Bidragen är inkomstprövade och reduceras med 20 % av den del av den bidragsgrundande inkomsten som överstiger 63 000 kr. för år.

Bostadsbidrag enligt reglerna för bostadsbidrag till barnfamiljer lämnas även till sådana ensamboende och makar eller samboende som har s. k. umgängesrättsbarn. Bidraget avser i dessa fall endast den del av stödet som beror av bostadskostnadens storlek.

Under bidragsåret 1990 är det belopp som beror enbart av antalet barn 3 180 kr. per barn och år för familjer med högst tre barn. För familjer med fler än tre barn har denna del delvis ersatts med ökade flerbarnstillägg. Som en följd av detta lämnas bostadsbidrag i denna del med 7 920 kr. om året för familjer med fyra barn och med 3 180 kr. om året för familjer med fem eller flera barn.

Det bostadskostnadsberoende bidragsbeloppet grundas på bostadskostnaden mellan en nedre och en övre gräns för bostadskostnaden. Inom detta

intervall lämnas bidrag med 80 eller 60 % av bostadskostnaden. Prop. 1989/90: 144
Bostadskostnadsgränserna framgår av följande sammanställning.

Familjer med	Lägsta bidrags- grundande bostadskostnad (kr./mån.)	Bidrag med 80 % upp till en bostadskostnad av (kr./mån.)	Bidrag med 60 % upp till en bostadskostnad av (kr./mån.)
1 barn	1 000	2 400	2 600
2 barn	1 000	2 400	2 900
3 barn	1 000	2 600	3 200
4 barn	1 000	2 600	3 500
5 eller flera barn	1 000	3 125	3 800

Bostadsbidraget är inkomstprövat och beräknas på grundval av inkomsten enligt taxeringen till statlig inkomstskatt året före bidragsåret. För bidrag som lämnas under år 1990 gäller i denna del särskilda bestämmelser (prop. 1988/89: 100 bil. 13 s. 51, BoU7, rskr. 175 samt prop. 1989/90: 38, BoU5, rskr. 34).

Bostadsbidrag lämnades under år 1989 till sammanlagt ca 230 000 barnfamiljer. Av dessa bestod ca 133 000 hushåll av en ensam förälder med barn.

Bostadsbidrag till ungdomar under 29 år lämnas till 80 % av den del av bostadskostnaden som ligger mellan 700 och 1 900 kr. i månaden för ensamboende samt mellan 700 och 2 400 kr. i månaden för samboende eller makar. Har någon i hushållet studiemedel är den undre gränsen för bostadskostnaden i stället 1 200 kr. i månaden.

Bidraget reduceras med en tredjedel av den del av den bidragsgrundande inkomsten som överstiger för ensamboende 27 000 kr. om året och för makar eller samboende 38 000 kr. om året.

Bostadsbidrag under 100 kr. i månaden betalas inte ut.

3.1.2 Boendekostnadsutredningens förslag om bostadsbidrag till hushåll med barn

Boendekostnadsutredningen föreslår inga förändringar av bostadsbidragens principiella uppbyggnad. Däremot föreslår utredningen att olika beloppsgränser m. m. justeras, både som en följd av normala förändringar av inkomster och bostadsutgifter och med anledning av de förändringar som följer om liggande skatteförslag och utredningens egna förslag genomförs. Gällande regler (GR) och boendekostnadsutredningens förslag (BKU) i fråga om maximala bostadsbidragsbelopp i kronor per månad redovisas i följande sammanställning.

Hushåll med	Belopp för barn		Lägsta bidragsgrundande bostadskostnad		Bidrag med 80 % (GR) eller 75 % (BKU) upp till		Bidrag med 60 % (GR) eller 50 % (BKU) upp till	
	GR	BKU	GR	BKU	GR	BKU	GR	BKU
1 barn	265	1 000	1 000	1 800	2 400	2 400	2 600	3 500
2 barn	530	1 000	1 000	1 500	2 400	2 800	2 900	4 000
3 barn	795	1 000	1 000	1 200	2 600	3 200	3 200	4 500
4 barn	660	1 000	1 000	1 200	2 600	3 200	3 500	4 500
5+ barn	265	1 000	1 000	1 200	3 125	3 200	3 800	4 500

Utredningen föreslår vidare att inkomstgränsen för oreducerat bidrag höjs från 63 000 kr. till 81 000 kr. och att reduktionsfaktorn oförändrat skall vara 20 %.

För bostadsrättshavare föreslår utredningen att räntor för lån med bostadsrätten som säkerhet får ingå i den bidragsgrundande bostadskostnaden. För hushåll med egnahem eller bostadsrättslägenheter föreslår utredningen vidare att bidragets bruttobelopp – dvs. bidragets belopp före reduktion mot inkomst – så länge förhållandena är oförändrade skall låsas till det belopp som gäller när hushållet första gången får bostadsbidrag.

Utredningen beräknar att förslagen medför att det genomsnittliga bidragsbeloppet ökar med ca 2 000 kr. per år och att de totala bidragen ökar med ca 1,2 miljarder kr. Ökningen går i huvudsak till dem som redan har bostadsbidrag. Antalet hushåll med bidrag uppskattas öka med endast ca 20 % eller med 40 000–50 000 hushåll.

För barnfamiljer som förvärva egnahem eller bostadsrätter före omläggningen föreslås tillfälliga statliga lån med uppskjuten amortering till 50 % av bostadskostnaden över den högsta bidragsgrundande bostadskostnaden.

3.1.3 Reformbehovet

Bostadsbidragens uppgift är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjligheter att hålla sig med goda och rymliga bostäder. Det mål som riksdagen ställde upp år 1987 (prop. 1986/87: 48, BoU 20, rskr. 248) innebär att bostadsbidragen på sikt skall byggas ut så att även de familjer som är beroende av bostadsbidrag skall kunna hålla varje barn med ett eget rum. För att detta skall gälla också dem som bor i nyare bostäder har de kostnadsgränser inom vilka bostadsbidrag lämnas höjts väsentligt under senare år.

Som jag har redovisat i det föregående kommer skatteomläggningen och finansieringen av denna att leda till att hushållen själva får bära en större andel av bostadens totala kostnader. För flertalet hushåll uppvägs det mer än väl av de ökade disponibla inkomster som följer av sänkta inkomstskatter. För att de ekonomiskt svagare hushållens behov inte skall eftersättas är det emellertid nödvändigt att det individuella bostadsstödet – bostadsbidragen – byggs ut.

Jag delar utredningens och remissinstanserna åsikt att det bör ske inom ramen för nuvarande bidragssystem.

Mina förslag i det följande bygger således på att stödet till hushåll med höga bostadsutgifter byggs ut så att det i betydligt större utsträckning rymmer utgifterna för nybyggda bostäder. Med hänsyn till den fördelningspolitiska profilen av de samlade förslagen inom skatte- och bostadsområdet bör bostadsbidragen inte sänkas för dem som har låga bostadsutgifter. Vidare bör bostadsbidrag fortsättningsvis lämnas inte bara till barnfamiljer och ungdomshushåll, utan också till andra hushåll utan barn.

De nya reglerna bör gälla för bostadsbidrag som lämnas fr. o. m. den 1 januari 1991.

3.2 Bostadsbidrag till barnfamiljer

Mitt förslag: Bostadsbidragen till barnfamiljer byggs ut väsentligt i högre bostadskostnadslägen.

Gränsen för inkomstprövning av bidragen höjs.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks av flertalet remissinstanser.

Flera remissinstanser förordar vidare att de fördelningspolitiska effekterna av reformerna inom beskattningens och bostadsfinansieringens områden följs genom fortsatta studier och att dessa läggs till grund för en senare översyn såväl av det samlade riktade stödet, varav bostadsbidragen är en del, som av enskildheter i detta stöd.

Skälen för mitt förslag: Jag har i det föregående redovisat motiven för att höja de gränser inom vilka bostadsbidrag lämnas. Jag har därvid bl. a. framhållit behovet av ett effektivt riktat stöd till de ekonomiskt svagare hushållens bostadskonsumtion. Både kostnadsläget i nyproduktionen och de stora regionala skillnaderna i bostadsutgifter framför allt för egnahem gör det nödvändigt att nu kraftigt höja de bostadskostnadsgränser inom vilka bidrag skall lämnas. Mot bakgrund av hushållens ökade utbyte av arbetsinkomster och av hänsyn till de fördelningspolitiska effekterna bör emellertid samtidigt bidragsandelen i de översta bostadskostnadslägena sänkas från 60 till 50 %.

Även gränsen mellan den högre och den lägre bidragsandelen bör ändras, så att hushåll med två eller flera barn får en större del av bostadsutgiften täckt med den högre bidragsandelen. Bidragsandelen i detta lägre intervall bör sänkas från 80 till 75 %.

Slutligen bör – huvudsakligen av förenklingsskäl och för att undvika en onödig prövning av bostadsutgifter som uppgår till små belopp – mycket låga bostadsutgifter undantas från bostadskostnadsprövningen och motsvarande bidragsbelopp läggas samman med dagens icke bostadskostnadsanknutna del av bostadsbidraget till ett för alla bidragsberättigade barnfamiljer enhetligt belopp om 1 000 kr. i månaden, oavsett bostadskostnad och antal barn. En

sådan ändring medför förbättringar för de bidragsberättigade hushåll som har mycket låga inkomster och små eller inga bostadsutgifter. Antalet sådana hushåll är litet och återfinns främst bland ensamföräldrar med ett barn.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört förordar jag att bostadsbidrag för år 1991 lämnas enligt följande.

1. Till hushåll med barn lämnas bostadsbidrag med 1 000 kr. i månaden oavsett bostadskostnad och antalet barn.

2. Beroende på bostadskostnad och antal barn lämnas därutöver bostadsbidrag inom de gränser och med de andelar av bostadskostnaden inom dessa gränser som framgår av följande sammanställning.

Familjer med	Lägsta bidragsgrundande bostadskostnad (kr./mån.)	Bidrag med 75 % upp till en bostadskostnad av (kr./mån.)	Bidrag med 50 % upp till en bostadskostnad av (kr./mån.)
1 barn	1 800	2 400	3 500
2 barn	1 500	2 800	4 000
3 eller flera barn	1 200	3 200	4 500

Bostadsbidragets maximala belopp blir härigenom följande.

Familjer med	Bostadsbidrag år 1991 (kr./år)	Ändring från år 1990 (kr./år)
1 barn	24 000	+ 5 940
2 barn	30 900	+ 7 500
3 barn	37 800	+ 8 580
4 barn	37 800	+ 8 040
5 eller flera barn	37 800	+ 9 360

Mina förslag innebär att bostadsbidrag fortsättningsvis lämnas efter samma regler till alla familjer med tre eller flera barn.

Under senare år har en del av bostadsbidragen till hushåll med fyra eller flera barn omvandlats till icke inkomstprövat familjestöd inom flerbarnstillsäggens ram. Därigenom har det inkomstprövade stödet till flerbarnsfamiljerna minskat, utan att hushållen för den skull fått sin ekonomiska situation försämrad. Denna överföring har medfört att de större hushållen, vid samma bostadsutgift, får något lägre bidrag än de familjer som har tre barn. Bostadsbidrag lämnas samtidigt för högre bostadskostnader till de största flerbarnsfamiljerna. Det oreducerade bostadsbidragets maximala belopp är därför i huvudsak samma för alla hushåll med tre eller flera barn.

Boendekostnadsutredningen visar att skillnaderna i faktiska bostadsutgifter är små mellan hushåll med tre, fyra och fem eller flera barn. De nuvarande skillnaderna i bostadsbidragsstödet till flerbarnsfamiljer är därför inte motiverade.

Jag övergår så till *inkomstprövningen av bostadsbidragen*.

Bostadsbidragen är behovsprövade i den meningen att de avvägs mot det enskilda hushållets inkomster och förmögenhet. Under bidragsåren 1989 och 1990 reduceras bidraget med 20 % av den del av den bidragsgrundande inkomsten som överstiger 63 000 kr. per år. Inkomstprövningen för dessa bidragsår grundas på 1988 års taxering, dvs. 1987 års inkomster.

De bostadsbidrag som lämnas under år 1991 kommer för barnfamiljernas del att grundas på inkomsterna år 1989. Om stödssystemet inte skall urholkas måste inkomstprövningen av bidragen anpassas till löneutvecklingen mellan åren 1987 och 1989 (ca 15 %). I inkomstlägen omkring 125 000 kr. – vilket var medelinkomsten år 1987 för de bidragshushåll som består av samboende föräldrar med barn och också nära svarar mot medelinkomsten för heltidsarbetande inom LO:s avtalsområde – betyder det ca 18 000 kr. Jag förordar att gränsen för oreducerat bidrag år 1991 höjs med detta belopp, till 81 000 kr. Som utredningen har framhållit kommer härigenom bidragen till hushåll med lägre inkomster att förstärkas och bidragen till hushåll med högre inkomster att minska något, sett enbart till effekterna av inkomstprövningen. Denna effekt är önskvärd i ljuset av de samlade effekterna av skatteomläggningen.

För inkomster över gränsen för oreducerat bidrag bör bidraget liksom nu reduceras med 20 % av den överskjutande inkomsten. De samlade marginaleffekterna av skatter och bidrag stannar därmed under år 1991 vid ca 50 % för flertalet hushåll. Det är en avsevärd sänkning jämfört med vad som har varit vanligt under senare år. För en mindre del av hushållen, hos vilka i huvudsak hela inkomsten är samlad på en person, kan marginaleffekten i vissa fall uppgå till ca 70 %. Även det innebär en kraftig sänkning.

Bostadsbidragen till barnfamiljer för år 1991 kommer att i huvudsak grundas på den skattemässiga värderingen av inkomst och förmögenhet enligt de regler som gällde för inkomståret 1989. Enligt riksdagens beslut (BoU 1987/88: 20, rskr. 332) skall emellertid bostadsbidragen till barnfamiljer grundas på den inkomst som är känd vid ansökningstillfället, om hushållets inkomster av förvärvsarbete har ändrats väsentligt i förhållande till inkomsten enligt den senast genomförda taxeringen. Den bidragsgrundande inkomsten skall därvid räknas om i sin helhet.

Från inkomståret 1990 gäller nya taxeringsvärden för bl.a. egnahem och i vissa delar ändrade beräkningsgrunder för bl. a. inkomst av tjänst. Den av regeringen nyligen föreslagna reformeringen av skattereglerna inför inkomståret 1991 leder till ännu mer genomgripande förändringar. Den särskilda beräkning av hushållets bidragsgrundande inkomst som skall genomföras efter en väsentlig inkomständring skulle därmed komma att göras enligt regler som väsentligt skiljer sig från dem efter vilka bidragsreglerna är avvägda.

För att detta omlägningsproblem skall undvikas och för att effekterna av en inkomständring skall bli lättare att överblicka förordar jag att den bidragsgrundande inkomsten vid sådana tillfällen justeras endast med ett belopp som svarar mot förändringen av förvärvsinkomsten, sedan hänsyn tagits också till penningvärdets utveckling mellan de båda åren. Det innebär att om för-

värvsinkomsten har ökat väsentligt räknas den bidragsgrundande inkomsten om i denna del. Någon ny beräkning av övriga inkomster behövs då inte. Den nu föreslagna ordningen bör tillämpas redan under innevarande bidragsår från lagens ikraftträdande.

Remissinstanserna samt senare plan- och bostadsverket i en särskild skrivelse har härutöver framfört en rad olika förslag till förändringar av reglerna om hur den bidragsgrundande inkomsten skall beräknas.

I många avseenden förändrade beräkningsgrunder måste införas inför bidragsåret 1992. Jag avser att i annat sammanhang föreslå regeringen att uppdraga åt plan- och bostadsverket att i anslutning till anslagsframställningen för budgetåret 1991/92 och inom en oförändrad finansiell ram lämna ett samlat förslag om de förändringar av både inkomstprövningen och beräkningen av den bidragsgrundande bostadskostnaden som bör göras inför bidragsåret 1992 med anledning av bl. a. förändringarna i skattesystemet. I avvaktan på det bör enligt min mening inga ytterligare förändringar genomföras av de nu gällande inkomstprövningsreglerna.

Jag går därmed över till beräkningen av den *bidragsgrundande bostadskostnaden*.

Utredningen föreslår att kostnaden för räntor på lån som har tagits upp för förvärv av bostadsrättslägenheter under vissa förutsättningar skall få räknas in i den bidragsgrundande bostadskostnaden. Villkoret bör vara att lånet har tagits upp i direkt anslutning till förvärvet av lägenheten med bostadsrätten som pant på sådant sätt att bostadsrätten vid bristande betalning kan tas i mät för skulden enligt reglerna i 5 kap. 13 § utsökningsbalken. Förslaget tillstyrks av remissinstanserna. Även jag delar utredningens uppfattning att kostnader av detta slag bör beaktas. Jag anser att en uppläggning som utredningen har föreslagit säkerställer att de lånekostnader för vilka bostadsbidrag lämnas avser kostnader för bostaden. Det bör även i fortsättningen ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, plan- och bostadsverket att meddela de föreskrifter som behövs i fråga om bostadskostnadernas beräkning.

Utredningen föreslår vidare att bostadsbidragets bruttobelopp – dvs. bidragets belopp före reduktion mot inkomst – för egnahem och bostadsrättslägenheter skall låsas till vad det blir första gången som hushållet får bostadsbidrag. Den årliga omprövningen begränsas därefter i huvudsak till att avse vilken inverkan hushållets aktuella inkomstförhållanden skall ha på bidraget. Remissinstanserna har inte kommenterat förslaget i denna del. För egen del anser jag att förslaget och dess konsekvenser bör övervägas ytterligare inom ramen för det uppdrag till plan- och bostadsverket som jag har nämnt i det föregående.

Exempel på förslagets effekter

De sammanlagda effekterna av mina förslag för hushåll med olika inkomster och boendekostnader kan belysas genom följande två exempel, som avser

ensamboende med ett barn och makar eller samboende med tre barn. Exempelen visar hur bostadsbidragen förändras mellan åren 1990 och 1991 vid antagandet att hushållens inkomster har ökat med 16 % mellan inkomst-åren 1987 och 1989 samt att bostadskostnaderna till följd av skattereformen och prisökningar i övrigt ökar med 19 % mellan åren 1990 och 1991.

Bostadsbidrag år 1991 och ändring från år 1990 (kr./månad)

Ensamboende med ett barn

Förvärvsinkomst år 1989 (kr./år)	Bostadsbidrag vid en bostadskostnad (kr./månad) år 1991 på			
	2 000	2 500	3 000	≥3 500
50 000	1 150 (+ 340)	1 500 (+ 355)	1 750 (+ 305)	2 000 (+ 495)
80 000	960 (+ 440)	1 335 (+ 455)	1 585 (+ 405)	1 835 (+ 595)
110 000	485 (+ 375)	835 (+ 390)	1 085 (+ 340)	1 335 (+ 530)
140 000	– (–)	335 (+ 335)	585 (+ 275)	835 (+ 465)

Makar eller samboende med tre barn

Förvärvsinkomst år 1989 (kr./år)	Bostadsbidrag vid en bostadskostnad (kr./månad) år 1991 på			
	3 000	3 500	4 000	≥4 500
100 000	2 035 (+ 425)	2 335 (+ 445)	2 585 (+ 535)	2 835 (+ 785)
140 000	1 365 (+ 320)	1 665 (+ 340)	1 915 (+ 430)	2 165 (+ 680)
170 000	865 (+ 255)	1 165 (+ 275)	1 415 (+ 365)	1 665 (+ 615)
200 000	365 (+ 185)	665 (+ 205)	915 (+ 295)	1 165 (+ 545)

Med hänsyn till mina förslag om höjningar av bostadsbidragen för hushåll med barn beräknar jag att kostnaderna för bidragsåret 1991 ökar med ca 1,4 miljarder kr. till sammanlagt ca 4,1 miljarder kr.

3.3.1 Bostadsbidrag till ungdomar

Mitt förslag: De särskilda bostadsbidragen till ungdomar under 29 år behålls. Inkomst- och bostadskostnadsgränser anpassas till löne- och prisutvecklingen.

Utredningen har inte behandlat ungdomsbostadsbidragen.

Remissinstanserna: De remissinstanser som går in på ungdomsbostadsbidragen pekar på att dessa kan behöva förstärkas, eftersom de samlade reformernas inverkan på bostadsutgifterna för dessa grupper endast i begränsad omfattning kompenseras genom sänkningen av inkomstskatten.

Skälen för mitt förslag: De särskilda bostadsbidragen till ungdomar infördes år 1988 (prop. 1986/87: 93, BoU 20, rskr. 248), men blev obligatoriska för kommunerna först fr. o. m. år 1989 (prop. 1987/88: 151, BoU 20, rskr. 332). Erfarenheterna av ungdomsbostadsbidragen är således fortfarande begränsade.

Jag avstår mot denna bakgrund från att föreslå några principiella förändringar av detta stöd. Mitt förslag begränsas till sådana justeringar som krävs för att anpassa stödet till förändringar i övriga bostadsbidragsformer och till ändrade inkomster och bostadsutgifter. Det innebär följande.

Av samma skäl som har redovisats i fråga om bostadsbidragen till barnfamiljer bör en väsentlig inkomständring föranleda en justering av den bidragsgrundande inkomsten endast i motsvarande del.

Även beräkningen av den bidragsgrundande bostadskostnaden bör ändras på samma sätt som jag har föreslagit i fråga om bostadsbidrag till barnfamiljer. Det innebär att räntekostnader för lån som har tagits upp för att förvärva bostadsrättslägenheter fortsättningsvis under vissa förutsättningar bör få räknas in i bostadskostnaden.

I fråga om bostadsbidrag till ungdomar utan studiemedel bör det intervall inom vilket bostadsbidrag lämnas vidgas och avse den del av bostadsutgiften som faller mellan 800 och 2 300 kr. i månaden för ensamboende och mellan 800 och 2 900 kr. i månaden för samboende. Ungdomar utan studiemedel kommer därmed att genom bostadsbidragen kompenseras för de ökade bostadskostnader som följer av finansieringen av skattereformen.

Till ungdomar med studiemedel lämnas kompensation för skatteomläggningens prisseffekter genom förstärkning av studiemedlen. För att kompensationen inte skall bli dubbel bör den nedre bostadskostnadsgränsen höjas mer för dessa ungdomar än för dem som inte har studiemedel. Gränsen bör höjas till 1 500 kr. i månaden. Bostadsbidrag bör därefter lämnas upp till samma nivåer som gäller för ungdomar utan studiemedel – dvs. 2 300 kr. i månaden för ensamboende och 2 900 kr. i månaden för samboende.

För båda grupperna bör bidrag lämnas till 75 % av bostadskostnaden inom dessa intervall.

Oreducerat bostadsbidrag bör lämnas upp till bidragsgrundande inkomster om 31 000 kr. för ensamboende och 44 000 kr. för samboende. För överskjutande inkomster bör bidraget liksom hittills reduceras med en tredjedel. Inte heller i fortsättningen bör studiemedel räknas in i den bidragsgrundande inkomsten.

Till dem som har s. k. umgängesbarn lämnas bostadsbidrag enligt samma regler som gäller för barnfamiljer, bortsett från den del av bidraget som saknar anknytning till bostadskostnaden. För ungdomar utan studiemedel gäller därvid samma nedre bostadskostnadsgräns som i fråga om ungdomsbostadsbidragen. Det bör fortsättningsvis gälla även för ungdomar med studiemedel.

Effekterna av mina förslag kan belysas genom följande exempel.

Bidragsgrundande inkomst (kr./år)	Bidrag (kr./månad) vid en bostadskostnad på			
	1 500 kr.	2 000 kr.	2 500 kr.	≥ 2 900 kr.
<i>Utan studiemedel</i>				
Ensamboende				
- 31 000	525	900	1 125	1 125
50 000	-	375	600	600
Samboende				
- 44 000	525	900	1 275	1 575
60 000	-	460	835	1 135
80 000	-	-	285	585
<i>Med studiemedel</i>				
Ensamboende				
- 31 000	-	375	600	600
50 000	-	-	-	-
Samboende				
- 44 000	-	375	750	1 050
60 000	-	-	310	610
80 000	-	-	-	-

Jag beräknar kostnaderna för bostadsbidrag under bidragsåret 1991 till ungdomar enligt dessa regler till ca 80 milj. kr.

3.3.2 Bostadsbidrag till andra hushåll utan barn

Mitt förslag: Bostadsbidrag införs även för andra hushåll utan barn. Bidraget avvägs så att det i huvudsak kompenserar de ökade bostadskostnader som följer av skatteomläggningen. Stödet riktas till dem som till följd av låga inkomster endast får begränsat utbyte av sänkningen av den statliga inkomstskatten.

Utredningens förslag: Utredningen har inte lämnat förslag om bostadsbidrag till hushåll utan barn.

Remissinstanserna: Många av de remissinstanser som särskilt kommenterat bostadsbidragen tar upp behovet av bostadsbidrag även för andra hushåll utan barn än ungdomshushåll. Bland dessa märks bl. a. Svenska kommunförbundet. Flera av remissinstanserna pekar på att de hushåll inom denna grupp som har låga inkomster får de ökade bostadskostnader som följer av förslagen, men inte på samma sätt som andra hushåll kompenseras med sänkt inkomstskatt eller ökade barnbidrag.

Skälen för mitt förslag: Riksdagen har senast i samband med sitt beslut om bostadsbidragen för år 1990 m. m. (1989/90: BoU5, rskr. 34), mot bakgrund av den förestående reformeringen av skatte- och bostadsfinansieringssystemet, gett regeringen till känna att bostadsbidrag för tiden efter år 1990 bör kunna lämnas till hushåll utan barn utan dagens begränsning till bidragstagarens ålder. Jag vill därför här redovisa mina överväganden i denna fråga.

De samlade förslagen i anslutning till reformeringen av skattesystemet innebär enligt vad som har redovisats i annat sammanhang att de disponibla inkomsterna ökar för flertalet hushåll av olika typ. För hushåll utan barn följer detta av sänkningen av inkomstskatten, utan andra inkomstförstärkningar, förutsatt att de har normala förvärvsinkomster. För hushåll med låga inkomster kan emellertid utbytet av inkomstskattesänkningen vara otillräckligt för att möta de samtidiga utgiftsökningarna, särskilt om deras bostadsutgifter är höga.

I enlighet med vad riksdagen har uttalat bör de bostadskostnadsökningar som följer av de samlade reformförslagen kunna lyftas av genom bostadsbidrag också för barnlösa hushåll med låga inkomster.

Bostadsbidragen för dessa hushåll bör utformas på sådant sätt att utgiftslättnaderna proportionellt blir större för redan dyrare bostäder än för bostäder med måttliga kostnader. Därigenom bidrar stödet också till en bostadspolitiskt önskvärd utjämning av kostnadsskillnaderna mellan bostäder av olika ålder.

Jag förordar mot denna bakgrund att bostadsbidrag till hushåll utan barn lämnas med 30 % av bostadsutgifterna mellan 1 600 och 3 500 kr. i månaden. Bostadsbidraget för en lägenhet med en hyra motsvarande den övre bostadskostnadsgränsen blir därmed 570 kr. i månaden.

De bidragsgrundande bostadskostnaderna bör beräknas på samma sätt som jag har förordat i fråga om bostadsbidrag till barnfamiljer.

Bidraget bör vara inkomstprövat, men lämnas med oreducerat belopp till dem som har en bidragsgrundande inkomst på högst 66 000 kr. per år. Reduktionstakten vid högre inkomster bör avvägas så att de samlade effekterna av marginalbeskattning och minskande bidrag inte nämnvärt påverkar dessa hushålls möjligheter att förbättra sin försörjning med ökade inkomster av förvärvsarbete. Bidraget bör därför reduceras med 10 % av den överskjutande inkomsten. Vid en kommunal skatt om ca 31 % kommer de samlade marginaleffekterna för ensamboende därmed att variera mellan ca 33 och 44 % och för makar eller samboende mellan 10 och 44 %. Bidraget kommer

att ha minskat till 100 kr. i månaden senast vid en hushållsinkomst på ca 123 000 kr. om året. Liksom i fråga om bostadsbidragen i övrigt bör bidragsbelopp under 100 kr. i månaden inte betalas ut.

Inkomstprövningen bör ske enligt samma regler som för bostadsbidrag till ungdomar. Det innebär bl. a. att bidragsmottagaren är skyldig att anmäla inkomstförändringar under löpande bidragsår och att sådana förändringar påverkar bidragets storlek.

Effekterna av mina förslag exemplifieras i följande sammanställning.

Bidragsgrundande inkomst (kr./år)	Bidrag (kr./månad) vid en bostadskostnad på		
	2 500 kr.	3 000 kr.	3 500 kr.
- 66 000	270	420	570
80 000	155	305	455
95 000	-	180	330
110 000	-	-	205

De oreducerade bostadsbidragen till ungdomar under 29 år lämnas med väsentligt högre belopp. Reduktionstakten är dock där högre och avräkningen påbörjas vid lägre inkomster än vad som här förordats för bostadsbidrag till övriga hushåll utan barn. Vid stigande inkomster – olika för skilda hushåll beroende på bostadskostnad och förekomsten av studiemedel – blir det nu föreslagna systemet förmånligare än de särskilda ungdomsbostadsbidragen. Den som har rätt till ungdomsbostadsbidrag bör därför i stället kunna få bostadsbidrag enligt de nu föreslagna reglerna om det blir förmånligare.

Jag beräknar kostnaderna för bostadsbidrag under bidragsåret 1991 till hushåll utan barn enligt dessa regler till ca 200 milj. kr.

3.4 Statsbidraget till kommunernas kostnader för bostadsbidragen

Bostadsbidragen betalas ut av kommunerna. För bostadsbidrag som en kommun har lämnat enligt bestämmelserna i lagen (1988: 786) om bostadsbidrag får kommunen statsbidrag med 50 % av sina kostnader. Bidraget lämnas i efterskott för ett kalenderår i sänder.

Jag har i det föregående uppskattat kostnaderna under år 1991 för ett reformerat bostadsbidragssystem till sammanlagt ca 4,4 miljarder kr. Kostnaderna under samma år för ett enbart konventionellt justerat system uppskattar jag till ca 2,9 miljarder kr.

Många kommuner har framhållit att de ökade kostnaderna för bostadsbidragen bör betalas av staten. Utredningen har inte behandlat frågan.

Reformeringen av bostadsbidragen beaktas vid regleringen av skattereformens totala effekter för kommunerna.

Jag föreslår därför inga förändringar i fråga om statens bidrag till kommunerna för deras kostnader för bostadsbidragen.

I enlighet med vad jag nu har anfört har det inom bostadsdepartementet upprättats ett förslag till lag om ändring i lagen (1988: 786) om bostadsbidrag.

4 Vissa ytterligare stödformer

4.1 Stöd till flerbarnsfamiljer för köp av egna hem

4.1.1 Inledning

Enligt förordningen (1987: 258) om stöd till flerbarnsfamiljer för köp av egna hem lämnas lån och räntebidrag för köp av äldre egna hem. Reglerna innebär bl. a. att det i köparens familj skall ingå minst två barn, att familjen beräknas kunna få bostadsbidrag efter köpet och att kommunen godkännt köpeskillingen samt åtagit sig ett borgensansvar som motsvarar 40 % av låneskulden för förvärvslånet vid förlusttillfället.

Låneunderlaget är den av kommunen godkända köpeskillingen med tillägg för kostnader för lagfart och pantbrev. Förvärvslånet motsvarar 25 % av låneunderlaget. Förvärvslånet förutsätts kompletteras med bottenlån till 70 % av låneunderlaget. Amorteringstiden för förvärvslånet är högst 30 år. Räntebidrag lämnas för ränta för förvärvslån och bottenlån. Den garanterade räntan det första året är 5,9 %. Den garanterade räntesatsen höjs sedan för varje följande år av lånetiden med 0,5 procentenheter.

Stödformen trädde i kraft den 1 juli 1987 och gäller under en försöksperiod på tre år. En utvärdering av stödformen förutsattes som underlag för en ny prövning av stödet vid försöksperiodens utgång. En sådan utvärdering har gjorts av plan- och bostadsverket. En sammanfattning av resultatet bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

4.1.2 Föredragandens överväganden

Mitt förslag: Statens särskilda stöd till flerbarnsfamiljer för köp av egna hem behålls, liksom i huvudsak de förutsättningar för stöd som hittills har gällt. För dem som tidigare bott i egna hem eller bostadsrättslägenheter begränsas stödet till att avse den del av köpeskillingen som inte täcks av överskottet från försäljningen av hushållets tidigare bostad.

Skälen för mitt förslag: Den utvärdering som plan- och bostadsverket har gjort visar att stödet har hjälpt barnfamiljer med flera barn och låga inkomster att förbättra sitt boende. Stödformen har, med vissa undantag, kommit rätt målgrupp till del.

Jag anser att det även i fortsättningen behövs en stödform som gör det möjligt för flerbarnshushåll att få en tillräcklig utrymmesstandard. Erfarenheterna från stödets tillämpning aktualiserar dock vissa förändringar.

Kommunens ståndpunkt när det gäller borgensfrågan är av avgörande betydelse för att förvärvslån skall kunna lämnas. I kommunens ställningstagande ligger dels en lämplighetsprövning som omfattar bl. a. frågor som trångboddhet, behov av ny bostad och betalningsförmåga, dels en skälighetsprövning av köpeskillingens storlek. I en del fall har det visat sig att kommunerna har lämnat borgen för hus med fukt- eller mögelskador. Enligt min mening är det angeläget att kommunerna besiktar huset innan borgen lämnas. Kommunernas prövning av köpeskillingen blir annars innehållslös och missledande. Jag förordar därför att det ställs ett uttryckligt krav på kommunal besiktning för att stöd skall få lämnas.

Vid verkets utvärdering har olika synpunkter framkommit såvitt gäller inkomstprövningen med hjälp av reglerna för bostadsbidrag. För egen del anser jag att den nuvarande inkomstprövningen bör behållas tills vidare. Jag förordar dock att stödet till familjer som före förvärvet bott i ett egnahem eller en bostadsrättslägenhet i fortsättningen begränsas till att avse den del av köpeskillingen som återstår sedan överskottet från försäljningen av familjens förutvarande bostad räknats av.

4.2 Lån m. m. för gatukostnadsersättning

4.2.1 Inledning

Enligt förordningen (1985: 352) om lån m. m. för gatukostnadsersättning i vissa fall lämnas lån och räntebidrag för gatukostnadsersättning. Stödet lämnas till egnahemsägare och beräknas på samma sätt som lån och räntebidrag för ombyggnad.

Under budgetåret 1988/89 lämnades lån för gatukostnadsersättning i 31 fall med ett sammanlagt belopp om 1,1 milj. kr. Det andra halvåret 1989 lämnades lån i 17 fall med ett sammanlagt belopp om 530 000 kr.

4.2.2 Föredragandens överväganden

Mitt förslag: Stödformen avvecklas snarast möjligt.

Skälen för mitt förslag: Stödet tillkom i en situation när det var angeläget att husägare garanterades lån på rimliga villkor för ändamålet. Eftersom efterfrågan på stödet är mycket begränsad anser jag att stödformen bör avvecklas. Det bör ankomma på regeringen att meddela de föreskrifter som behövs för att så snart som möjligt avveckla stödformen.

Regeringen har i prop 1989/90: 100 (bil. 13) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet till räntebidrag m. m. för budgetåret 1990/91 beräkna ett förslagsanslag på 17 700 000 000 kr. Jag återkommer nu med mina förslag i ämnet.

Elfte huvudtiteln

B. Bostadsförsörjning

B 4. Räntebidrag m. m.

1988/89	Utgift	15 216 535 000
1989/90	Anslag	17 700 000 000
1990/91	Förslag	22 550 000 000

Från anslaget betalas räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostadshus, för underhålls-, reparations- och energisparåtgärder i hyres- och bostadsrätts-hus, samt, i vissa fall, för förvärv av bostadshus och för gatukostnadsersättning. Från anslaget betalas vidare ungdomsbostadsstöd, nybyggnadsbidrag, bidrag till bostadskostnader efter ombyggnad, bidrag till hyresrabatter samt s. k. 33 §-ersättning till kommuner. Anslaget belastas också med eftergift av räntelån.

Plan- och bostadsverket

Plan- och bostadsverket beräknar utgifterna under anslaget till sammanlagt 18 020 milj. kr. för budgetåret 1989/90 och till 21 220 milj. kr. för budgetåret 1990/91.

Verkets beräkningar bygger på antagandet om bundna och rörliga räntor på 11,5 %.

Föredraganden

Riksdagen har beslutat (prop. 1989/90: 49, BoU8, rskr. 101) om räntebidragsbegränsningar för år 1990 på sammanlagt ca 800 milj. kr. i förhållande till tidigare regler. Jag har i det föregående lämnat förslag om att begränsa räntebidragen för år 1991 med ytterligare ca 1 800 milj. kr. Med utgångspunkt i dessa förändringar och det högre ränteläge som gäller i förhållande till plan- och bostadsverkets anslagsberäkning bedömer jag anslagsbehovet för budgetåret 1990/91 i fråga om räntebidrag enligt följande sammanställning.

Bidragsform	Milj. kr 1990/91
Räntebidrag för ny- och ombyggnad	
Budgetprognos 1989/90	18 600
Årlig upptrappning	- 940
Extra upptrappning	- 1 110
Ändrad ränta bostadslån	+ 300
Ändrad ränta bottenlån	+ 425
Ny årgång	+ 4 100
Delsumma	21 375
Förändring	+ 2 775
Förvärvsstöd	
Budgetprognos 1989/90	225
Årlig upptrappning	- 10
Ny årgång	+ 125
Delsumma	340
Förändring	+ 115
Räntestöd för förbättring	
Budgetprognos 1989/90	645
Årlig nedräkning	- 50
Extra nedräkning	- 170
Ny årgång	+ 220
Delsumma	645
Förändring	0
Räntebidrag totalt	22 360
Förändring från 1989/90	+ 2 890

Anslagsbehovet för budgetåret 1990/91 för övriga stödformer som belastar anslaget bedömer jag enligt följande sammanställning.

Stödform	Milj. kr.	Förändring jämfört med budgetprognos för 1989/90
Vissa underhållslån	5	- 5
Ungdomsbostadsstöd	15	0
Nybyggnadsbidrag	40	+ 5
Återflyttningsbidrag	50	+ 20
Bidrag till hyresrabatter	40	- 30
33 §-ersättning	40	- 10
Totalt	190	- 20

Jag beräknar således utgifterna för *budgetåret 1989/90* till 19 680 milj. kr. För budgetåret har anvisats ett anslag på 17 700 milj. kr., vilket innebär att

anslaget kommer att merbelastas med 1 980 milj. kr. i förhållande till vad som tagits upp i statsbudgeten. Prop. 1989/90: 144

Anslagsbehovet för *budgetåret 1990/91* beräknar jag till 22 550 milj. kr.

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

dels att

1. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1988: 786) om bostadsbidrag,

dels att godkänna vad jag har förordat i fråga om

2. räntebidrag vid ny- och ombyggnad (avsnitt 2.2),
3. räntestöd vid förbättring av bostadshus (avsnitt 2.3),
4. stöd till flerbarnsfamiljer för köp av egnahem (avsnitt 4.1) och
5. avveckling av systemet med lån m. m. för gatukostnadsersättning (avsnitt 4.2),

och *dels* att

6. till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på
22 550 000 000 kr.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanställning av remissyttrandena över boendekostnadsutredningens betänkande (SOU 1989: 71) Ny bostadsfinansiering

1 Remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över boendekostnadsutredningens betänkande avgetts av riksrevisionsverket, riksskatteverket, fullmäktige i Sveriges riksbank, riksgäldskontoret, statskontoret, Allmänna pensionsfonden, första, andra och tredje fondstyrelserna, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB), Svenska Bankföreningen, Sveriges Föreningsbankers Förbund, Svenska sparbanksföreningen, Finansbolagens Förening, plan- och bostadsverket, statens institut för byggnadsforskning, HSB:s Riksförbund, Svenska Riksbyggen, Sveriges Bostadsrättsföreningars Centralorganisation (SBC), Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Fastighetsägareförbund, Byggentreprenörerna (Entreprenörföreningen), Sveriges Trähusfabrikers Riksförbund (STR), Näringslivets Byggnadsdelegation, Hyresgästernas Riksförbund, Sveriges Villaägareförbund, Riksförbundet Vi i Småhus, Landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet, följande kommuner nämligen Huddinge, Järfälla, Stockholm, Upplands-Bro, Linköping, Klippan, Kristianstad, Malmö, Halmstad, Göteborg, Orust, Mark, Karlskoga, Lindesberg, Västerås, Bollnäs, Gävle, Härnösand, Östersund, Umeå och Gällivare, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Mäklarsamfundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Pensionärernas Riksorganisation, Sveriges Pensionärsförbund, Svenska Revisorsamfundet, Svenska Försäkringsbolags Riksförbund och Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund. Vidare har yttrande inkommit från Boro AB, bankinspektionen, Skattebetalarnas förening, Föreningen Kommunala Förmedlingsorgan och Lidingö Villaägareföreningars samarbetsnämnd.

2 Sammanfattning av remissyttrandena i fråga om bostadsbidrag

Riksrevisionsverket

RRV instämmer i utredningens bedömningar att bostadsbidragen till barnfamiljer behöver byggas ut samt förordar en fördjupad uppföljning och utvärdering av det nya bostadsfinansieringssystemets fördelningspolitiska effekter.

Plan- och bostadsverket framhåller att bostadsbidragen bör justeras redan från andra halvåret 1990. Från 1991 är en anpassning med hänsyn till skatteomläggningen och höjda bostadsutgifter angelägen.

Verket anser att de fördelningspolitiska effekterna av boendekostnadsutredningens förslag och skatteomläggningen inte blivit tillräckligt belysta. Förslagen kan skapa ökade inkomstskillnader mellan boende i olika upplåtelseformer. Ett sätt att komma till rätta med dessa problem kan vara en större ökning av bostadsbidragen. Å andra sidan skulle kraftigt höjda bostadsbidrag i dess nuvarande form skapa större problem med höga margineffekter och ökad administration och kontroll. Ett helt nytt slag av behovsprövat bostadsstöd behöver därför övervägas. Plan- och bostadsverket föreslår därför att erforderligt underlag snarast tas fram så att förslag om ett nytt riktat stöd till hushållen kan utarbetas.

Boendekostnadsutredningens förslag innebär att antalet hushåll som kan bli berättigade till bidrag ökar, men att den relativa bidragsfrekvensen även i fortsättningen blir låg i hushåll med två förvärvsarbetande föräldrar och ett eller två barn, medan den blir hög för familjer med en förälder oavsett barnantalet och för andra familjer med minst tre barn. Någon förskjutning av bidragsgivningen mot flerbarnsfamiljer torde knappast ske. Förslagen torde främst innebära att hushåll som redan bor bra kan bo kvar utan att övrig konsumtion blir eftersatt. Efterfrågestimulanserna för dem som har lägre utrymmesstandard kan dock knappast antas öka.

Utredningens förslag innebär vidare ökade bidragsbelopp för alla hushållstyper. Täckningsgraden blir dock olika beroende på inkomst och bostadsförhållanden. Det finns risk att hushåll med så låg inkomst att deras skattesänkning blir liten får försämrade möjligheter att klara sina bostadsutgifter. För hushåll med bostadsbidrag enbart för umgängesrättsbarn innebär förslaget en klar försämring av bostadsbidraget.

Förslaget innebär dock förbättringar i de flesta fall, varför de i huvudsak kan tillstyrkas. Verket anser emellertid att den föreslagna reformen bör ses endast som en tillfällig lösning som måste genomföras på grund av dels de senaste årens eftersläpning ifråga om bidragsregler, dels de förändringar som boendekostnadsutredningens förslag leder till. En mer genomgripande prövning av stödet till barnfamiljerna bör göras. Denna bör beakta såväl barnbidrag och flerbarnstillägg som inkomstprövade bidrag. Styrningseffekterna av de inkomstprövade bidragens anknytning till bostadsutgifter bör också beaktas. Vidare bör ytterligare prövas om stödet till flerbarnsfamiljer kan förbättras.

Enligt plan- och bostadsverket bör den lägsta bidragsgrundande bostadskostnaden bibehållas oförändrad för föräldrar som har bostadsbidrag enbart på grund av umgängesrätt. Inkomst- och bostadskostnadsgränserna i övrigt bör höjas i enlighet med utredningens förslag. Realisationsvinst till följd av försäljning av permanent bostad bör inte ingå i den bidragsgrundande inkomsten i de fall realisationsvinsten används för att finansiera förvärv av ny

permanent bostad. Ett enhetligt inkomstbegrepp bör införas, så att bostadsbidraget alltid prövas mot sammanräknad inkomst, dvs. även vid väsentliga inkomstförändringar. Regeln om tillägg till bidragsgrundande inkomst på grund av bidragsförskott/underhållsbidrag bör tas bort. Omprövningsregeln angående retroaktiva bostadsbidrag på grund av inkomstförändring eller ändrade boendekostnader bör upphävas.

HSB:s Riksförbund

HSB tillstyrker boendekostnadsutredningens förslag om att ränta på egen insats (grundavgift) inräknas som underlag för beräkning av boendekostnaden och om förändrade inkomst- och hyresgränser. Vidare bör frågan om bostadsbidrag till ensamboende snarast utredas.

Riksbyggen

Riksbyggen anser att om man bedömer att bostadsförsörjningen allmänt sett är så god att de generella åtgärderna kan reduceras, vore det rimligt att bostadsbidragen höjdes mer än vad som föreslås av utredningen. Risken är annars stor att den förväntade minskning i bostadsefterfrågan i första hand kommer att leda till att barnfamiljer och låginkomsttagare tvingas sänka sin boendestandard. Det är viktigt att bostadsbidragen även fortsättningsvis utformas som ett stöd till bostadskonsumtionen.

SBC

SBC vill inte kommentera bostadsbidragens omfattning och inkomstgränser, men ser förslaget att räkna in bostadsrättshavares räntor i bidragsunderlaget som en riktig och viktig reform.

SABO

SABO anser att den överfinansiering av skattereformen som dels boendekostnadsutredningens förslag, dels tidigare lagda förslag av RINK och KIS ger, bör användas till stöd inom bostadssektorn, exempelvis för bostadsförbättringar inom det s. k. miljonprogrammet samt ökat stöd till kommunerna för de kostnadsökningar för bostadsbidrag, KBT m. m. som förslagen kan innebära.

Det är nödvändigt att bostadsbidragen anpassas och förstärks med tanke på de föreslagna höjda boendeutgifterna. SABO ifrågasätter dock om de föreslagna bostadsbidragsökningarna är tillräckliga för att ge rimliga boendekostnader för vissa hushåll. Frågan om bostadsbidrag till hushåll utan barn bör tas upp, bl. a. studerande ungdomar bör uppmärksammas när det gäller ett eventuellt utökat riktat stöd.

Enligt delegationens uppfattning bör ett hushållsanknutet stöd genom bostadsbidrag finnas kvar för inkomstsvaga hushåll i den utsträckning som bedöms erforderlig för att efterfråga tidsenlig bostadsstandard.

Sveriges fastighetsägareförbund

Utbyggnaden av systemet med bostadsbidrag blir en nödvändig åtgärd när de generella räntebidragen kraftigt begränsas. Förbundet kan ansluta sig till huvuddragen i utredningens förslag.

Hyresgästernas Riksförbund

Förbundet anser inte att en omläggning av skattesystemet och bostadsfinansieringen bör få ge ett slutresultat som kräver ökning av de inkomstprövade bidragen. I första hand bör man vidta sådana generella åtgärder – helst inom ramen för skattereformen – som minskar behovet av inkomstprövat stöd. Bostadsbidragen måste dock – om boendekostnaderna inte justeras – förbättras och lämnas också till hushåll utan barn.

Svenska kommunförbundet

Enligt förbundets styrelse kan ökade kommunala kostnader till följd av ett nytt bostadsfinansieringssystem inte accepteras. Staten bör ta över hela kostnadsansvaret för bostadsbidragen. En grundläggande princip bör vara att skatte- och bostadspolitiken utformas så att bostadsbidrag inte behövs. Under alla omständigheter bör bidragen utgöra endast ett mindre komplement till insatser av annat slag.

Det finns enligt styrelsen en uppenbar risk med utredningsförslaget att bidragskostnaderna blir betydligt högre än vad utredningen har kommit fram till. Det föreslagna systemet kommer vidare att leda till att antalet hushåll som kommer att behöva bostadsbidrag ökar mer än vad utredningen kommit fram till. Behovet av bostadsbidrag kommer att öka ytterligare om inte den skatterabatt som föreslås för hyres- och bostadsrättshus av yngre årgångar också får omfatta egnahem.

De ökade boendekostnader som följer av utredningsförslaget drabbar i många fall ensamstående hårdare än andra hushåll. Ett bostadsbidrag för hushåll utan barn bör därför övervägas.

Kommunerna

20 av de totalt 21 kommuner som yttrat sig över boendekostnadsutredningens betänkande har i sina remissvar behandlat frågan om bostadsbidrag, nämligen Huddinge, Järfälla, Stockholm, Upplands-Bro, Linköping, Klippan, Kristianstad, Malmö, Halmstad, Göteborg, Orust, Mark, Karlskoga, Lindesberg, Västerås, Bollnäs, Härnösand, Östersund, Umeå och Gällivare kommuner.

Drygt hälften av kommunerna, bl. a. Malmö, Halmstads, Göteborgs, Orusts, Västerås, Härnösands, Umeå och Gällivare kommuner, tillstyrker utredningens förslag att bygga ut bostadsbidragen till barnfamiljer.

Förslaget att räntor på lån för förvärv av bostadsrätt skall räknas in i bostadskostnaden tillstyrks av flertalet av dem som berör frågan.

Gällivare kommun framhåller att den föreslagna bostadsfinansieringen medför väsentligt ökade boendekostnader. Som följd av detta krävs mycket stora höjningar av det riktade bostadsstödet för att möjliggöra ett boende i bra bostäder för de ekonomiskt svaga hushållen. Göteborgs kommun anser att en utbyggnad av bostadsbidragen inom ramen för nuvarande system är rimlig och nödvändig.

Stockholms kommun anser att utredningen inte ägnat tillräckligt utrymme åt frågan om avvägningen mellan det generella bostadsstödet och ett individuellt riktat inkomstprövat system. Ett system som innebär kraftiga ökning av antalet familjer som är beroende av bostadsbidrag inger betänkligheter. Huddinge kommun framför liknande synpunkter.

I stort sett samtliga kommuner påtalar att boendekostnadsutredningens förslag leder till ökade kostnader för kommunerna. Bl. a. Stockholms, Upplands-Bro, Orusts, Umeå och Gällivare kommuner framhåller att förslaget innebär en övervältring av kostnader från staten till kommunerna. Linköpings kommun framhåller att det i utredningen saknas en analys och redovisning av förslaget effekter för kommunerna. Konsekvenserna för kommunerna bör redovisas. Halmstads och Marks kommuner framför liknande synpunkter.

Flertalet kommuner framhåller att ökade kostnader till följd av ett nytt stödsystem inte får drabba kommunerna utan förutsätter ett ökat statligt åtagande motsvarande kostnadsökningarna.

Bl. a. Klippans och Göteborgs kommuner anser att procentsatserna för nuvarande statsbidrag bör höjas i motsvarande grad.

Några kommuner – Huddinge, Järfälla, Stockholms, Upplands-Bro, Västerås och Östersunds kommuner – tar upp behovet av bostadsbidrag till hushåll utan barn. Järfälla kommun anser att bostadsbidragen bör omfatta även hushåll utan barn med låga inkomster. Östersunds kommun föreslår att bostadsstödet till hushåll utan barn lämnas utan åldersgräns och förstärks.

Föreningen Kommunala Förmedlingsorgan

De föreslagna bostadsbidragsreglerna kommer att innebära ökad arbetsbelastning för kommunerna. Det är önskvärt att de nya reglerna preciseras i så god tid att datasystem och arbetsrutiner hinner ställas om.

LO

LO anser att en viss försiktighet med ökade bostadsbidrag är befogad på grund av att en ökning av bostadsbidragen bidrar till höga margineffekter för vissa grupper av hushåll, samt att alla typer av inkomstprövade bidrag leder till ökad byråkrati och olika administrativa problem. Trots det kan det bli

nödvändigt att höja bostadsbidragen för att klara vissa utsatta grupper boendekostnadshöjningar, som blir följden av de aktuella utredningsförslagen. Det mest väsentliga är dock att utformningen av ett framtida system för bostadsfinansiering maximalt utnyttjar möjligheten att garantera låga boendekostnader.

TCO

TCO anser att samhällets stöd till barnfamiljerna bör vara så generellt som möjligt och så lite konsumtionsanknutet som möjligt. Det familjepolitiska stödet och de övriga delarna av bostadsstödet bör därför på sikt byggas ut så att omfattningen av bostadsbidragen kan reduceras. Den fasta delen av bostadsbidragen fungerar i praktiken som ett extra inkomstprövat barnbidrag. Det vore en fördel om denna typ av mer allmänt stöd till barnfamiljer kunde föras över till barnbidragssystemet.

I TCO:s fördelningspolitiska studie konstateras att hushåll utan barn och med höga boendekostnader i förhållande till sin inkomst löper högre risk än andra att förlora på skattereformen. Orsaken är att så stor del av skattereformens finansiering lagts på boendekostnaderna, samtidigt som de fördelningspolitiska insatserna styrs till barnfamiljer i form av höjda barnbidrag och höjda bostadsbidrag. Det förslag till skattereduktion för låg- och mellaninkomsttagare som lagts fram i skatteöverläggningarna mellan regeringen, de politiska partierna och arbetsmarknadens parter är generellt och bidrar inte till bättre balans i utfallet för hushåll med och utan barn. TCO har tidigare redovisat en analys av skatteförslagets fördelningspolitiska effekter som visar att 85 % av de hushåll med bruttoinkomster under 125 000 kr. per år som förlorar på reformen är ensamstående utan barn. TCO anser därför att bostadsbidragssystemet därför utvidgas till att också omfatta hushåll utan barn som har höga boendekostnader i förhållande till inkomsten. Stödet bör i sin helhet relateras till boendekostnaden och vara inkomstprövat. Man bör vidare överväga om ett sådant utvidgat stöd kan ersätta bostadsstöd till ungdomar under 29 år.

TCO instämmer samtidigt i att det finns behov av kompletterande analyser av de samlade effekterna av skatteutredningarnas och boendekostnadutredningens förslag. Analyserna bör visa om det går att finansiera utvidgningen av bostadsbidragen till hushåll utan barn genom en mindre sammanlagda ökning av barnbidrag och bostadsbidrag till barnfamiljer.

Centralorganisationen SACO/SR

Det finns enligt SACO/SR:s uppfattning inte längre anledning att stödja bostadskonsumtion framför annan konsumtion. Förutom att vara konsumtionsstyrande medför bostadsbidragen oönskade marginaleffekter. Bidragen är dessutom svåra att administrera. Det generella stödet till barnfamiljer saknar bostadsbidragens nackdelar. Earningsfamiljernas försörjningsbörd i kombination med bland annat behovet av att kunna efterfråga rymliga bostäder motiverar ett sådant starkare generellt stöd.

Föreningen tillstyrker inte den föreslagna utbyggnaden av bostadsbidragen eftersom den leder till oacceptabla marginaleffekter, som motverkar ambitionen att öka arbetsinsatserna och inkomsterna. Föreningen förordar i stället skattesänkningar som ökar möjligheterna för de boende att själva betala bostadskostnaderna samt – i andra hand – ökade barnbidrag. Föreningen kan heller inte godta att egnahemmen behandlas annorlunda än andra bostäder genom att bidragets bruttobelopp läses till vad det blir första gången hushållet får bostadsbidrag. Egnahemmen torde i dessa avseenden inte skilja sig från hyres- och bostadsrättsbostäderna, varför någon sådan diskriminerande särbehandling inte kan motiveras.

Plan- och bostadsverkets utvärdering av försöksverksamheten med statligt stöd till flerbarnsfamiljer för köp av egnahem

Plan- och bostadsverket har under år 1989 gjort en utvärdering av förvärvsstödet som bygger på enkätsvar från drygt 700 låntagare, samtliga länsbostadsnämnder och 50 kommuner i landet. Utvärderingen har redovisats i en skrivelse till bostadsdepartementet i november månad 1989 och avser de två första åren av försöksperioden. Sammanlagt hade då förvärvslån lämnats till 9 457 barnfamiljer.

Sammanfattningsvis anser plan- och bostadsverket att stödformen i huvudsak har fungerat tillfredsställande. Syftet med förvärvslånen kan i princip sägas ha uppfyllts.

Familjer med låga inkomster har genom stödformen kunnat förbättra sin bostadsstandard. Av de familjer som ingått i undersökningen bodde t. ex omkring 30 % av familjerna med två eller tre barn tidigare i tre rum och kök med en bostadsyta som var mindre än 80 m², en andel som minskade till 1 % efter köpet.

Av enkäten till låntagarna framgår att familjerna vanligen flyttat från 3-4 rum och kök till 4-6 rum och kök. Även bostadsytan har ökat betydligt, i genomsnitt med 20-40 m². 10 % av familjerna har dock minskat sin bostadsyta. En förklaring till det sistnämnda kan vara att förvärvslån i dessa fall lämnats i samband med en skilsmässa eller separation. 30 % av familjerna i låntagarenkäten bodde även före förvärvet i egnahem.

När förvärvslånen infördes var det en medveten strävan att ge utrymme för lokalt inflytande vid besluten om förvärvslån. Kommunernas praxis skiljer sig främst när det gäller den ekonomiska prövningen. Två kommuner, Lund och Vellinge, har beslutat att överhuvudtaget inte lämna borgen för förvärvslån.

Utvärderingen visar att det till en början var förhållandevis stora skillnader i kommunernas praxis, större än vad som kunde motiveras av skilda förutsättningar på de lokala bostadsmarknaderna. Skillnaderna har emellertid minskat och ger nu enligt plan- och bostadsverket inte anledning till ändringar av lånereglerna.

När förvärvslånen infördes anförde bostadsministern (prop. 1986/87:48) att stödet främst skulle få betydelse på orter med en balanserad småhusmarknad eller med överskott på egnahem. Undersökningen visar att så blivit fallet. Av länsstatistiken över beslut om förvärvslån framgår att det i Stockholms län det första året endast lämnades 81 lån medan det i landet som helhet lämnades i genomsnitt 203 lån per län under samma period.

Risken för stödformen skulle få en prisdrivande effekt uppmärksammades redan i förslaget om förvärvslån. Enligt de bedömningar som gjorts i utvärderingen kan en viss prisökning ha skett, men endast i begränsad omfattning,

i första hand i fråga om enskilda objekt i områden med balanserad småhusmarknad.

Den som söker förvärvslån kan begära ett förhandsbesked från länsbostadsnämnden i frågan om vissa låneförutsättningar är uppfyllda, nämligen att familjen har minst två barn som berättigar till bostadsbidrag och att inkomst- och förmögenhetsförhållandena är sådana att familjen kan beräknas få bostadsbidrag för kostnaderna att bo i huset. En tredjedel av länsbostadsnämnderna och hälften av kommunerna uppger att förhandsbesked numera aldrig används. Det upplevs som meningslöst att endast lämna ett besked om lånesökanden är berättigad till bostadsbidrag eller inte. En klar majoritet bland såväl nämnder som kommuner (drygt 80%) vill slopa förhandsbeskedet, åtminstone i sin nuvarande form.

Drygt hälften av länsbostadsnämnderna och nära två tredjedelar av kommunerna i undersökningen anser att bostadsbidragssystemet fungerar bra som urvalskriterium vid förvärvslånebedömningen. Övriga nämnder och kommuner anser tvärtom att kopplingen till bostadsbidrag inte är bra. Mycket små skillnader i bidragsgrundande inkomst avgör om man får förvärvslån eller inte. En annan fråga gäller inkomstprövningen. Många länsbostadsnämnder och kommuner anser att det är för lätt att anpassa sina inkomster i anslutning till ansökan om stöd.

Ett förhållandevis stort antal överklaganden har behandlats under perioden. Detta är dock inte ovanligt när man inför nya stödformer. Flera överklaganden har avsett kommunens beslut om borgen, vilket inte kan prövas i denna ordning.

Av utvärderingen framgår enligt plan- och bostadsverket vidare att informationen om lånen varit bristfällig. Om låneformen skall finnas kvar efter försöksperiodens slut avser plan- och bostadsverket att förbättra den skrivna informationen.

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
1 Inledning.....	7
2 Rängebdrag för år 1991.....	8
2.1 Inledning.....	8
2.2 Rängebdrag vid ny- och ombyggnad	8
2.3 Ränbestöd vid förbättring av bostadshus	9
2.4 Ekonomiska konsekvenser.....	10
3 Bostadsbidragen	10
3.1 Nuvarande regler samt reformbehov.....	10
3.1.1 Gällande regler	10
3.1.2 Boendekostnadsutredningens förslag om bostadsbidrag till hushåll med barn	11
3.1.3 Reformbehovet.....	12
3.2 Bostadsbidrag till barnfamiljer.....	13
3.3 Bostadsbidrag till hushåll utan barn.....	18
3.3.1 Bostadsbidrag till ungdomar.....	18
3.3.2 Bostadsbidrag till andra hushåll utan barn	19
3.4 Statsbidraget till kommunernas kostnader för bostadsbidragen ..	21
3.5 Upprättat lagförslag	22
4 Vissa ytterligare stödformer	22
4.1 Stöd till flerbarnsfamiljer för köp av egnahem.....	22
4.1.1 Inledning.....	22
4.1.2 Föredragandens överväganden.....	22
4.2 Lån m. m. för gatukostnadsersättning.....	23
4.2.1 Inledning.....	23
4.2.2 Föredragandens överväganden.....	23
5 Anslag för budgetåret 1990/91	24
6 Hemställan.....	26
7 Beslut.....	26
 Bilaga 1 Sammanställning av remissyttrandena över boende- kostnadsutredningens betänkande (SOU 1989: 71) Ny bostadsfinansiering	 27
Bilaga 2 Plan- och bostadsverkets utvärdering av försöksverk- samheten med statligt stöd till flerbarnsfamiljer för köp av egnahem	 34